

רושדי אלמאדי

מערבית: נעים עריידי

עכו נערת כנען הנאמנה

התפחמו שולי המגדלור
ועל פני אורותיו הנטושים
נטו המדרכות לפל
והעופות השבים.
אל תדאגי עירי
אם גדרות יעלו
ואם ראשים יפלו
בפני הסגר הנצב.
אל דאגה
נשר המגדלור יפל
לטרף
את נחשולי האור בזרימתם.
שאי פנסך
כי תשו כחותינו מרב
צפיה
פעמינו פשלו
פשלו מרב הליכה
מבושה אל בושה
שאי פנסך
מוזדוניתנו הפכו חוף ירק
כי מטרים חדשים ותיים
יתחדשו כמו אבני החוף
סימן לשיבה ושטיח ותפלה.
עירי בתולתי
איני יותר רטט תשוקה
לנערת הדמיון
כבד משא האקלים
וכבד יותר מסע הגלות.
הנני!
אני שב להיות צעדים
וגשר ומטה
הכמהה למפגש.

את הדברים?

כוונתי לכך שהחיים והבנתם, ממש כמו הלשון והתפתחותה, הם תהליכים דינמיים. יש דברים שמתרחשים, ורק בדיעבד ניתן לתהות מה היו גורמיהם ולאן הם הובילו בסופו של דבר. כיוון שאני חי בעוצמה רבה את ההווה ומבטי מופנה אל העתיד, הרי התחקות מעין זו אחרי שורשי העבר יכולה לסקרן או לרתק אותי בתחום הבלשני או מנקודת מבט היסטורית, אבל חיי אינם הולכים לאחור, ולכן הבהרתם נותרת למי שירצו אולי להבין בעתיד כלשהו על מה ולמה התגלגלו חיי כפי שהתגלגלו.

"עיסוק מופרז בשפה הוא פרי התערערות נפשית", אתה כותב באחד משיריך. מהי כוונתך במשפט זה, וכן מה המחיר שגובה עיסוק זה?

כוונתי לכך שהשמירה על בריאות הנפש וההגנה על היציבות הנפשית אינן מובנות מאליהן כאשר עיקר עיסוקו של אדם מוקדש לתחום שממשתו איננה מבוססת תמיד על קיום עולם חיצוני המקביל לו. הלשון היא הרי לעולם מערכת שרירותית, וחוקיה אינם תקפים בהכרח ביחס למציאות החוץ-לשונית. במקרה הספציפי שלי, התמסרותי לעיסוקי הבלשני וחוסר נכונותי להיות רכיכה מלכת פנכה גרמו לכך שלא זכיתי למשרה נכספת באוניברסיטה העברית בירושלים. יחד עם זאת, המחיר הזה לא נראה לי יקר מדי, ואינני מצר על החופש הגדול שנפל בחלקי להקדיש את עצמי לאשר אהבה נפשי.

איזו ארץ הקסימה אותך יותר מכל? ארץ המילים. כפי ששום זיכרון אינו חקוק בי מילדותי באופן סופרלטיבי, כך גם אינני יכול לומר שארץ זו או אחרת הקסימה אותי יותר מכל. בכל ארץ פגשתי גם דברים מקסימים וגם דברים מבעיתים. יחסי למה ששבה את לבי ולמה שדחה אותי בכל מקום נובע בעיקר ממפגשי עם אנשים ועם מילים. אנשים כאלה ואחרים ומילים כאלה ואחרות יש ממילא בכל ארץ וארץ.

לאיזה מחוז חפץ חדש היית רוצה להגיע? התמזל מזלי, ואני נמצא לרוב בדיוק במקומות החפץ שרציתי ועודני רוצה להגיע אליהם. אותם מקומות אינם חייבים להיות תמיד חדשים - גם למקומות מוכרים וידועים יש חן וקסם משלהם. ■

(הראיון נערך באמצעות הדואר האלקטרוני עקב שהותו של רמי סערי בחו"ל)

רפרטואר החוויות שאני מסוגל להגיע אליהן, הלכה למעשה או בדמיוני, וכיוון שכך, אינני שונה באורח מהותי משאר היוצרים.

האם עצם היותך דובר שפות כה רבות תורמת להפחתה בתחושת הזרות?

אינני יודע, והדבר גם אינו מעסיק אותי בשום דרך. ייתכן שתחושת הזרות אינה מציקה לי כלל, ומשום כך גם אינני חושב על מה שיפחית אותה, ואם הדבר רצוי או לא.

האם אקט למידת שפה חדשה דומה בעיניך במובנים מסוימים לאקט של כיבוש?

בשום פנים ואופן לא הייתי מעלה על דעתי דימוי כזה דווקא, אם כי נהיר לי לחלוטין שהקשרו איננו רק פוליטי אלא גם ארוטי. אני חושב שיש בלמידת שפה חדשה מימוש של כיבוש והיכבשות גם יחד: לא רק הלומד מצליח לשלוט ברזי השפה החדשה - גם היא משתלטת עליו ועושה בו כבשלה.

המשורר מאיר ויזלטיר ברשימתו על ספרו פסואה (שהופיע כעת בתרגומך) מה עשיתי מן החיים כותב: "ההבדל בין שפה שאדם שולט בה היטב, ואפילו שולט בה להפליא, לבין השפה הטבעית שלו, מה שמכנים 'שפת אם', הוא בעיקר בדבר אחד: האחרונה מחוברת בריבוא חיבורים סבוכים ועלומים לנימי הרגש ולמערכת העצבים שלו. אמנם, מי שירבה להשתמש בשפה נרכשת ייצור גם עמה חיבורים שכאלה, אבל הם יהיו מוגבלים וחלקיים יחסית לחיבורים המסועפים עם 'שפת האם'."

האם אתה רואה בשפת האם את 'אמך הביולוגית' ואילו את השפות הזרות כ'אמהות חורגות'?

אך ורק באמי הביולוגית אני רואה את אמי הביולוגית. כבר הערתי, אם כי בעקיפין, ששפה זרה היא זרה לדידי אך ורק כל אימת שהיא אכן זרה. כאשר היא נהפכת לשפה אינטימית, כאשר חיים עם דובריה ונכנסים איתם למיטה, כאשר מריחים את ריחותיה ואוכלים את מאכליה, זרותה הולכת ומתפוגגת. את מקום הזרות תופסת אז קירבה, אף על פי שהנוחות שדובר ילידי חש בשפת האם שלו מושגת רק בעמל רב ולעיתים רחוקות גם בשפות אחרות.

בשיר 'שושלת' מתוך ספרך גברים בצומת, אתה כותב: "...ובשנת 1982 נעזבתי אני מפתח תקווה/ כדי להיות את פינלנד, את יוון ואת הונגריה/ משהו קדם לכל זה, אבל עכשיו/ מאוחר מדי להבהיר את הדברים..." מהי כוונתך במשפט "מאוחר מדי להבהיר